

Vil ha hiv og aids tilbake på dagsorden

Større utfordringer enn noensinne

Hvert år får i underkant av 300 nordmenn stilt diagnosen hiv positiv. Det er dobbelt så mange som i epidemiens første tiår.

På Verdens aidsdag 1. desember, inviterte HivNorge til markering av dagen om bord på M/S Color Fantasy. Program for dagen var lansering av HivNorges nye kampanje, boklansering, utdeling av Plussprisen og intervjuer fra scenen med blant annet Marie Kinge fra programmet Trekant på NRK.

Verdens aidsdag ble startet i 1988 av Unaid som er FNs organ til bekjempelse av hiv og aids. Dagen er en verdensomspennende solidaritetsdag for alle som er berørt av sykdommen. I år var det internasjonale budskapet Lights For Rights eller Like rettigheter – NÅ! som det heter i den norske tilnærmingen. Årets budskap fokuserte på universell tilgang og menneskerettigheter. Nesten tretti år etter at de første ble diagnostisert med hiv her i landet er utfordringene større enn noensinne. I Norge er det i dag nærmere 4 000 personer som lever med hiv.

Boklansering

Forfatter Olav André Manum har skrevet boken Kjærlighet, kunnskap og kondom. Tittelen henspiller på et slagord fra begynnelsen av 80-tallet som slo fast at aids måtte bekjempes med kunnskap, kjærlighet og kondom. Selv ville forfatteren sette kjærligheten først, og oppfordret til mye mer kjærlighet og kunnskap i dagens situasjon.

Boken omhandler den hivpolitiske kampen fra først på 80-tallet og frem til i dag. Panikken spredte seg da de første tilfellene ble oppdaget, og sterke krefter jobbet for at hivpositive skulle isoleres fra samfunnet. Henki Hauge Karlsen ble et viktig symbol for dem

Vi har en jobb å gjøre når det gjelder holdningsskapende arbeid, sier juridisk rådgiver Inger-Lise Hognerud.

som førte kampen. Organisasjoner som PLUSS, Landsforeningen Mot Aids og Helseutvalget for homofile mobiliserte for å forsvare folks rettigheter. De fikk hjelp av enkeltpersoner som daværende helsedirektør Torbjørn Mork og legen Svein-Erik Ekeid som på den tiden var underdirektør i Helsedirektoratet. Deres politikk baserte seg på tilfritt og samarbeid, inkludering, folkeopplysning og bedring av de utsatte gruppens levekår.

Plussprisen

Prisen deles ut hvert år i forbindelse med Verdens aidsdag. Den skal gå til en person, institusjon eller organisasjon som blant annet har satt hiv på dagsorden og bidratt med langvarig innsats for mennesker som lever med hiv, deres rettigheter og situasjon for øvrig. I år gikk prisen til Per Miljeteig, som har vært engasjert i kampen for hivpositives rettigheter gjennom mer enn to tiår.

– Jeg visste ingenting om diagnosen

før jeg fikk den i 1985, fortalte Miljeteig. Det var som å få en dødsdom, men jeg følte meg ikke syk. Jeg kunne ikke forstå at sannsynligheten for at jeg skulle dø innen et par, tre år var ganske høy. Det var veldig abstrakt. Jeg levde lukket med det i begynnelsen, var paralyisert, og visste ikke hva jeg skulle gjøre. Jeg delte det med noen få venner, og kom etter hvert i kontakt med andre hivpositive som fikk meg til å forstå at jeg ikke var den eneste i verden. Så begynte jeg å engasjere meg i saken, og ble trukket inn i Helseutvalget for homofiles arbeid på slutten av 80-tallet og var med på å stifte PLUSS.

– Fremtiden for hivpositive ser bra ut på den medisinske siden med stadig bedre medisiner som kan holde hiv-viruset i sjakk. Vi vil få flere og flere hivpositive som lever lange liv. Det er derfor veldig viktig at helsevesenet blir bedre på å ta imot oss da hiv-viruset fremskynder aldringsprosessen, var oppfordringen fra Miljeteig.

Per Miljeteig får overrakt Plussprisen av generalsekretær i HivNorge Evy-Aina Røe.

Videolansering

Det er i dag vanskelig å få oppmerksomhet rundt hiv og aids. HivNorge har bestemt seg for å gjøre noe med dette og lanserte på Verdens aidsdag sin nye kampanjevideo Hiv – Bry deg! 28 profilerte personer deltar i videoen, blant dem Guri Schanke, Ane Dahl Torp, Ingeborg Sørensen og Erik og Kriss – de fire sistnevnte var til stede på M/S Color Fantasy for å markere dagen. Videoen sendes på de kommersielle TV-kanalene og ligger ute på YouTube. Videolanseringen markerer starten på et år med arrangementer for igjen å sette hiv- og aidsproblematikken på dagsorden.

Nådeløs rapport

I samarbeid med Fafo gjennomførte HivNorge en kunnskaps- og holdningsundersøkelse i 2008. Resultatet var nedslående. Seks av ti var helt eller delvis enige i at hivpositive var forpliktet til å informere arbeidsgiver eller kolleger om sin status. Annenhver mener at hivpositive må finne seg i en omlegging av arbeidsoppgavene av hensyn til øvrige ansatte, og hver fjerde nordmann tror eller vet ikke om man kan bli smittet av hiv ved å drikke av samme glass som en positiv.

– Vi kan ikke si til våre medlemmer i HivNorge at de skal være åpne om diagnosen når vi vet at resultatet kan bli avvisning. Vi jobber for at befolkningen får den informasjonen de trenger slik at hivpositive kan være åpne uten av dette fører til stigmatisering, sier Inger-Lise Hognerud, juridisk rådgiver i HivNorge.

– Politisk har strategien vært å konsentrere opplysningsarbeidet rundt såkalte risikogrupper, det vil si innvandrergrupper, menn som har sex med menn og sprøytemisbrukere. Denne strategien mener vi er feilslått. Informasjon om hiv og aids må ut til alle slik at vi kan forhindre nysmitte. Samtidig gir kunnskap gode holdninger; hivpositive har krav på å bli møtt på lik linje med alle andre i befolkningen, sier Hognerud.

– Opplever hivpositive stigmatisering hos tannlegen?

– Der har vi varierte erfaringer. Tannlegeforeningen er veldig klar på at man ikke har anledning til å avvise hivpositive pasienter, men anbefaler spesiell rengjøring når det er kjent smitte. Fra vår side ser vi det slik at det er viktig å ha gode nok rutiner til å håndtere blodsmitte generelt. Når

man har gode rutiner på plass, er det ikke behov for særskilte rutiner for hivpositive pasienter.

– Vi opplever også at hivpositive blir avvist når de er åpne om diagnosen. Slik skal det ikke være i 2010. Vi har snart 30 års erfaring fra fagfeltet, og får mer og mer kunnskap om hvor lite smittsomt hiv er i forhold til andre blodsmittesykdommer. Likevel anbefaler vi åpenhet med hensyn til behandlingen. Munnhulen er kroppens barometer i forhold til for eksempel infeksjoner, og det er viktig at tannlegen får informasjon om hvilke medisiner pasienten går på. Det finnes også særskilte refusjonsregler for infeksjonsforebyggende behandling. Dette får man dekket etter offentlige satser og refundert. Den hivpositive pasienten er avhengig av at tannlegen kjenner til refusjonsreglene og skjemaene som ligger ute på HELFO.

– Det er imidlertid viktig å understreke at det finnes mange tannleger som møter hivpositive på en skikkelig måte, sier Hognerud,

På 80-tallet var aids forbundet med raskt død, avmagrede mennesker og usikkerhet rundt hvordan sykdommen smittet. I dag lever hivpositive lange, fullverdige liv på lik linje med resten av befolkningen. De jobber, de stifter familie, de blir gamle.

– Vi har en jobb å gjøre, og derfor satser vi nå for fullt med den nye kampanjen som ble presentert på Verdens aidsdag. De snart 4 000 som lever med hiv her i landet fortjener å bli møtt med samme respekt som alle andre selv om de velger å være åpne om diagnosen. Der er vi dessverre ikke i dag. I Norge kan hivpositive leve fullverdige liv medisinsk sett, men det står ennå igjen en del arbeid når det gjelder det psykososiale aspektet ved å leve åpent med diagnosen, avslutter Hognerud.

Tekst og foto: Tone Elise Eng Galåen